

POSTANOWIENIE

Dnia 19 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi M. P.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesem Sądu Apelacyjnego w Krakowie

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 1209/19,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 kwietnia 2023 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 1209/19 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**

**II. przyznaje skarżącej M. P. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 3000
(trzech tysięcy) złotych;**

**III. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie
na rzecz skarżącej M. P. kwotę 240 (dwieście czterdzieści)
złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu skargowym;**

**IV. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie zwrócić skarżącej
M. P. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną nienależnie tytułem
opłaty od skargi;**

V. oddala skargę w pozostałej części.

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki M. P. (dalej także: „Skarżąca”), zastępowana przez adwokata, wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, III AUa 1209/19 (pkt 1), zasądzenie na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w kwocie 20 000 zł (pkt 2) oraz zwrot uiszczonej opłaty od skargi i zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przewidzianych (pkt 3).

W uzasadnieniu podniesiono, że w dniu 29 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Krakowie, w sprawie VII U 1209/19, wydał wyrok. W dniu 16 lipca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł apelację. W dniu 28 sierpnia 2019 r. przedstawiono akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie i wylosowano sędziego referenta. Do dnia złożenia skargi nie podjęto żadnej czynności w sprawie.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Oprócz faktów podanych przez Skarżącą, wskazał, że w dniu 19 listopada 2020 r. zmieniono sędziego referenta, gdyż poprzedni przeszedł w stan spoczynku. Podkreślił, że sprawa oczekiwała na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnego z zasadą kolejności wpływu. Sprawa Skarżącej nie należała do kategorii spraw określanych jako pilne. Długość oczekiwania na rozpoznanie spraw wynika z wakatów w Wydziale i dużych zaległości w rozpatrywaniu spraw. Nierozpatrzenie sprawy do tej pory nie wynika więc z opieszałości, ale trudnej sytuacji kadrowej, biurowej i proceduralnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu

przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18;

z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzecniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Z akt sprawy wynika, że apelacja wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 28 sierpnia 2019 r. i tego samego dnia wylosowano sędziego referenta, którego zmieniono 19 listopada 2020 r. na skutek przejścia poprzednika w stan spoczynku. Innych czynności nie podjęto.

Sąd Najwyższy zauważył i uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy III AUa 1209/19 Sądu Apelacyjnego w Krakowie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).

Istotne znaczenie dla stwierdzenia tego, czy doszło do przewlekłości w analizowanej sprawie ma treść art. 15zzs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.). Stosownie do ust. 1 ww. artykułu w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Stan ten z pewnością opóźnił rozpoznawanie wszystkich spraw, a pośrednio także sprawy Skarżącej.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wynosił ponad 12 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Krakowie od momentu wpływu akt wraz z apelacją, poza wylosowaniem a następnie zmianą sędziego referenta, nie podjął czynności zmierzających do jej merytorycznego rozpoznania.

W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania Skarżącej o zasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej w wysokości 3000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie przed Sądem I instancji rozpoczęło się w 2018 r., to na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie należy zasądzić łącznie kwotę 3000 zł (co pozostaje w zgodzie z ustawowym zastrzeżeniem przyznania minimalnej odpowiedniej sumy pieniężnej w kwocie 2000 zł).

Jednocześnie, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania Skarżącej żądanej przez nią kwoty 20 000 zł. Skarżąca nie udowodniła i nie uzasadniła w sposób przekonujący dlaczego domaga się zasądzenia akurat takiej kwoty – 20 000 zł, co konkretnie składa się na tę sumę. Zasądzana suma pieniężna w swej istocie ma na celu rekompensatę zaistnienia i skutków przewlekłości postępowania, a nie poprawę bytu materialnego Skarżącej pozostającej w trudnej sytuacji ekonomicznej. Z tych względów, w ocenie Sądu Najwyższego, kwota 3000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Na mocy art. 12 ust. 1, 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt. V, I i II sentencji postanowienia.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm. (pkt III sentencji postanowienia).

Rozstrzygnięcie zawarte w pkt IV sentencji postanowienia zapadło na podstawie art. 36 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r., tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 2257 z późn. zm., zgodnie z którym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Mając na uwadze tę regulację, która stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 17 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania i wyłącza obowiązek uiszczania przez stronę opłaty sądowej od skargi, Sąd Najwyższy orzekł o zwrocie na rzecz Skarżącej kwoty 200 zł jako uiszczonej nienależnie (por. uchwały Sądu Najwyższego z: 6 września 2006 r., III SPZP 2/06; 19 stycznia 2005 r., III SPP 109/04 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2019 r., I NSP 16/18).

[SOP]

[ał]